

OPS och Expeditionär operativ förmåga

Försvarets Trängklubb arrangerade den 26 oktober 2009 seminarium på temat: ”**OPS och Expeditionär operativ förmåga**”.

Under seminariet gav Sten Sandberg, Chef Systemförvaltningsenheten, Peter Lundberg, VD för Säkerhets och försvarsföretagen,

Fhleming Christensen, Senior Vice President, Saab AB, och Olle Bååthe, Tekn. lic, seniorkonsult, Systecon AB sin syn på hur Offentlig Privat Samverkan (OPS) och dess roll i Försvarsmaktens (FM) transformering mot expeditionär operativ förmåga bör utvecklas.

Seminariet samlade ett 80-tal intresserade deltagare varav 18 medlemmar i Försvarets Trängklubb.

En kort sammanfattning av respektive föredrag redovisas på sida 4. Läs också Maria Ryne-mark Bergmans uppsats sidan 2.

Sten Sandberg talar inför intresserade åhörare i Sverigesalen, Försvarshögskolan.

ORDFÖRANDENS SPALT

Logistiker!

Hösten är på väg att övergå i vinter och sedan förra numret har det hänt en hel del. Trängklubben har genomfört det sedan i våras planerade seminariet om OPS och expeditionär förmåga. Seminariet avhandlas på annan plats i det här numret, men jag vill ändå skriva att det var en uppskattad dag, med ett deltagande som överträffade alla förväntningar. Jag har också hunnit med att vara på "Trängträff" i Linköping och jag vill tacka arrangörerna, T1 Kamratförening, för en mycket trevlig helg, med kamratlig samvaro, god mat och lättsmält kultur. Jag ser redan fram mot nästa års möte i min barndoms hemstad Hässleholm.

Under sommaren och hösten har arbetet med införandet av vårt nya datorsystem SAP (projekt PRIO) fortsatt. Arbetet går inte helt smärtfritt, och en del förseningar i införandet har uppstått bland annat med anledning av att Försvarsmakten kräver att de första delarna av systemet, som är under införande, skall fungera fullt ut, innan nästa steg tas. Att införande av ett helt nytt, mycket omfattande system som skall ersätta många gamla och omoderna datorsystem tar tid, och att problem uppstår på vägen, måste ses som helt naturligt. Jag hade i oktober förmånen att få besöka Kanada, som sedan flera år använder samma system som vi inför, och kan bara konstatera att systemet fungerar. Men mina kanadensiska kolleger var också mycket noga med att påpeka att det måste få ta tid att införa ett sådant system. Vi, inom logistikområdet arbetar nu hårt för att det fortsatta införandet skall gå så smidigt som möjligt. Detta om PRIO.

Regeringen väntas i dagarna fatta beslut om att tillsätta en, så kallad, genomförandekommitté. Kommittén skall ta fram förslag till hur stödet till försvarsmakten skall utformas i framtiden. Uppdraget till kommittén skall, enligt min mening, ses som en direkt fortsättning på Marie Hafströms utredning som jag nämnde i förra numret av denna

tidning. Det kommer att bli mycket spännande och intressant att se vad resultatet blir av kommitténs arbete.

I somras invigdes Försvarsmaktens centrallager (FMCL) i Arboga. Lagret är den mest synliga delen av Försvarsmaktens nya försörjningskoncept, som bygger på att det inte skall finnas några stora förråd av förnödenheter ute vid förbanden, utan materielen skall levereras till förbanden när den behövs för verksamheten och återlämnas när den inte längre behövs. Konceptet skiljer sig inte på något avsevärt sätt från de system som används i näringslivet. Jag antar att det kommer att ta ett tag innan Försvarsmakten personal vänjer sig vid att det inte finns något truppserviceförråd av det gamla slaget vid förbanden och det kommer naturligtvis också att ta ett tag innan systemet är helt infört och fungerar friktionsfritt.

Jag vill avsluta denna spalt med att slå ett slag för jullunchen som går av stapeln den 15 december, enligt information på annan plats i detta blad.

Bengt Andersson
Ordförande

Offentlig Privat Samverkan i den svenska Försvarsmakten

- möjlighet och farhågor

Inledning

Det nya insatsförsvaret har radikalt förändrat förutsättningarna för Försvarsmaktens (FM) logistikverksamhet och den strategiska inriktningen på försörjningen av varor och tjänster. Från att det tidigare varit många aktörer som svarat för logistiken ska det idag vara en sammanhållen logistikkedja, med ett ökat fokus på kortare ledtider och ökade krav på leveranssäkerhet.

Ökad kostnadseffektivitet ska uppnås genom att låta industrin, i s.k. OPS-lösningar, i ökad grad ta över ansvaret för delar av logistikverksamheten inom FM som tidigare utförts i egen regi. FM går därmed från att traditionellt vara försörjare till att bli beslutsfattare med förmågebaserade kontrakt och en ökad utkontraktering till industrin. De fem grundprinciperna: helhetssyn, behovsstyrd logistik, resurseffektivi-

vit, anpassad tillgänglighet och interoperabilitet ska vara vägledande vid planering och genomförande av FM nya logistik och måste beaktas vid kravställningen inför nya OPS-upphandlingar. I OPS-arbetet ska hänsyn tas till långsiktigt kompetensbehov hos den inhemska industrin avseende utveckling samt inom FM och FMV avseende såväl beställarkompetens som teknisk kompetens.

Offentlig Privat Samverkan (OPS)

Försvarsmaktens inriktning är att om ökad kostnadseffektivitet kan uppnås genom OPS ska statens egen verksamhet minskas och civila leverantörer ska få ett ökat genomförandeansvar genom fler och större åtaganden. Det ska även säkerställas att eventuella initiala besparingar är bestående genom att analysen av kostnadseffektiviteten görs ur ett livscykelperspektiv. Vid överväganden om ett utökat åtagande för civila leverantörer är det även av stor vikt att beakta kontinuitet, tillförlitlighet och möjligheter att få erforderlig försörjnings- och leveranssäkerhet.

Målet med OPS-lösningarna är att kostnadseffektivitet och därmed omdisponering av resurser för att nå högre effekt inom FM kärnkompetenser skall uppnås. FM kärnkompetenser, det direkta genomförandet respektive understödandet av den väpnade striden, och kärnverksamhet ska användas för att urskilja vad som bör respektive inte ska vara föremål för OPS-överväganden och för val av lämplig anskaffningsstrategi.

Möjligheter och farhågor med Offentlig Privat Samverkan

Det grundliga förarbetet med kravspecifisering vid en OPS-upphandling är en viktig pusselbit i FM arbete med att effektivisera och få ett helhetsgrepp om logistiken. För att uppnå ett effektivt och flexibelt insatsförsvar är det nödvändigt att minska ledtiderna och öka tillgängligheten. En möjlig väg för detta och för att uppnå kostnadskontroll är att pröva OPS med industrin. Det finns både möjligheter och risker med outsourcing av FM verksamhet till industrin. Många risker går det att överbrygga genom ett grundligt förarbete för att identifiera samt kravställa och fördela identifierade risker. Detta kräver en expertkompetens som till stor del

ännu inte finns hos FM och FMV:s inköpare och jurister och därmed måste byggas upp. Det måste även finnas information om hur oförutsedda risker ska hanteras i avtalen. Den långa förberedelsetiden vid OPS-upphandlingar gör att förutsättningarna ofta hinner förändras innan avtalet tecknats. Förutsättningarna kan även ändras under avtalets löptid. Det förekommer även sena ändringar av materielbehoven inför en insats. Alla händelser går inte att förutse, men det måste finnas regler och avtal hur dessa ska hanteras, annars kan det bli väldigt dyrt för FM.

En av de viktigaste bitarna med att outsoursa verksamhet till industrin är att sporra dem att ta egna initiativ vad gäller innovation och nytänkande för att förbättra materielen och dess prestanda under hela materielens livslängd. Detta kräver dock en noggrann och tydlig kravställning och incitament i avtalet, annars finns det risk att företagen försöker minimera sina kostnader.

Det finns en farhåga att FM idag inte har tillräckligt underlag för att uppskatta kostnaderna för vidmakthållande av materielen och därmed inte kan beräkna referenskostnaden inför en OPS-upphandling. För att sluta ett bra OPS-avtal och för att uppnå trovärdighet och acceptans av avtalet hos berörd personal inom FM är det även viktigt att det, vid beräkning av referenskostnaden, även görs en analys av möjliga rationaliseringar av den egna verksamheten, för att försäkra sig om att bästa möjliga kostnadseffektivitet uppnås. Vid utvärderingen av inkomna anbud ska alltid en avvägning ske mellan kostnad, effekt och handlingsfrihet både på system och på system av systemnivå. Det är även viktigt att FM långsiktiga behov av kompetens tas med vid avvägningen mellan kostnad, effekt och handlingsfrihet i en upphandling. Om FM förlorar den egna kompetensen inom området kan verksamheten inte tas tillbaka om industrin inte lever upp till förvänt-

ningarna. FM sitter då i händerna på industrin och kan få betala dyrt för detta.

Ett OPS-avtal med industrin innebär möjligheter till ökad kostnadseffektivitet och besparingar i form av minskat bundet kapital i lager, administrativa besparingar och minskat personalbehov inom FM. Långa avtalstider in-tecknar dock framtida offentliga medel för lång tid, vilket medför en risk att inte uppnå målet: ”Effektivisering och ökad handlingsfrihet med egna resurser”.

Det finns även en oro att FM förlorar kontrollen över materielen. Att informationsutbytet med industrin inte kommer att fungera tillfredsställande, så att FM inte vet var eller i vilket tillstånd materielen är. Det är då viktigt med en öppenhet och transparens av information mellan industri och FM för att få en bättre överblick över logistikläget. Med RFID kan man se och spåra var materielen befinner sig i transportkedjan under en insats.

Vid OPS-upphandling är förhoppningen att konkurrens ska ge ett bud som uppfyller kravställen, men är så lågt som möjligt. Problemet inom försvarsindustrin, speciellt om upphandlingen riktar sig till den svenska marknaden, är att det oftast endast finns en enda tänkbar leverantör. En lösning, som redan tillämpas i flera fall i Europa, är då att det privata företaget tillåts ha en viss procentsats i vinst. Denna lösning förutsätter dock att full transparens finns mellan företag och myndighet.

En gemensam utveckling och upphandling av materiel med andra länder medför skalfördelar. Kostnaderna kan fördelas på flera parter och en ökande omfattning av OPS leder till ett ökat intresse hos industrin, vilket kan bidra till lägre kostnader. Gemensamma lösningar och standardisering underlättar också vid internationella insatser. Försvarsmakterna kan ha en gemensam

pool med reservmateriel och utbytesenheter, vilket ger ett merutnyttjande av resurser. Industrin kan då leverera till ett gemensamt lager i närheten av insatsområdet.

Vad händer om inte industrin fullföljer sitt avtal i händelse av krissituationer? De kanske inte har tillräckligt med resurser och prioriterar en annan kund som har högre vitesklausuler om de frångår avtalet. Det gäller då att FM har alternativa planer för hur den aktuella situationen ska lösas. Industrin kommer med stor sannolikhet inte heller gå ända fram till stridszonen, utan FM personal måste transportera förnödenheterna den sista biten fram. Detta kan försvåra FM planering, eftersom ett område som ena dagen klassas som säkert, nästa dag kan vara ett riskområde.

Det är en stor möjlighet att köpa enklare förnödenheter och tjänster på plats nära insatsområdet. Det spar både pengar och miljö genom att minska de långa och kostsamma transportererna från Sverige till insatsområdet. Vid multinationella insatser är det möjligt att göra en gemensam upphandling av exempelvis förplägnadstjänsten och bränsle på plats. Det är dock inte helt utan fara. Upphandling av förplägnadstjänsten lokalt på plats i nära anslutning till insatsområdet kan medföra att FM inte har kontroll över hanteringen av livsmedlen. Hygienen i många av dessa områden är inte sådan som vi är vana vid och det är stor risk för bl.a. förgiftningar och infektioner.

Det är viktigt att lösa eventuella problem inom en verksamhet som ska outsourcas innan själva upphandlingen startas, annars flyttas bara problemet vidare till det civila företaget. Många frågar sig om det ger något mervärde och om det inte snarare kommer att leda till ökade kostnader att låta industrin göra jobbet. Kanske kan FM istället effektivisera sin verksamhet och göra den till samma eller till ett lägre pris. Detta vet vi inte förrän FM i större

utsträckning har prövat och fått erfarenheter och mer kunskap inom området. Frågan är dock om all industri är mogen för OPS. Vissa leverantörer arbetar redan idag med detta, andra företag har ingen erfarenhet alls inom området. Även industrin måste bygga upp kunskap inom området.

Avslutning

Möjligheterna med OPS väger tyngre än farhågorna. Länder som har stora erfarenheter från väpnad strid och insatser under lång tid, såsom Storbritannien och USA, ser OPS som den bästa lösningen om hög tillgänglighet, flexibilitet, korta ledtider och kostnadseffektivitet ska kunna uppnås. De har lärt sig av sina misstag och, till viss del, redan effektiviserat den egna logistiken och har erfarenheter som de drar nytta av i kravställningen inför upphandling och outsourcing. Många

av riskerna kan övervinnas med ett grundligt och noggrant förarbete. De positiva miljöeffekter som erhålls vid upphandling av enklare förnödenheter i insatsers närområde ska inte försummas.

Det är dock viktigt att inte glömma bort den berörda personalen i FM och på dess stödmyndigheter. Planerna på outsourcing av verksamhet till industrin inger en oro hos dem att förlora jobbet. Det bästa sättet att mildra denna oro är med en tydlig information om pågående försöksprojekt, strategier och mål inom området. Vid outsourcing av större verksamhetsområden bör det i avtalet ingå att industrin, så långt som möjligt, ska överta FM övertaliga personal.

Maria Rynemark Bergman
Tek. Lic, FMV

FTK seminarium

Seminariet inleddes med anförande av **FTK ordförande Bengt Andersson** och **FHS vicerektor Bengt Axelsson**.

Sten Sandberg, Chef Systemförvaltningsenheten

Talade om effektivisering av Försvarmakten med en strukturerad metod som griper över myndighetens hela verksamhet. En kärnverksamhet som ska fungera utan avbrott med kostnadseffektiv kvalitet.

Peter Lundberg, VD för Säkerhets och försvarsföretagen

Gav en allmän syn på FM och industrins resurser och kompetens samt angav var potentialen för besparingar finns, erfarenheter från andra branscher samt SOFF syn på arbetsprocesser, utredningar och genomförande av rationalisering samt vad som behöver göras.

Fhleming Christensen, Senior Vice President, Saab AB

Talade om Saab som en global leverantör, verksam inom alla för-

svarsdomäner. Saab lämnar stöd till Försvarsmakter i samband med internationella operationer, till exempel hotbildsanpassning av materiel, uthyrning av moderna sensorsystem inkl utbildning, tekniskt stöd och tillgänglighetsansvar.

Olle Bååthe, Tekn. lic, seniorkonsult, Systecon AB

Visade hur användning av lämpliga nyckeltal och med bruk av simulering och optimering det går att hitta OPS-lösningar som säkerställer kravställd operativ förmåga till lägsta möjliga livstidskostnad för Försvarsmaktens materielsystem.

På FTK hemsida finns samtliga föredragshållares bilder samt föredragen i kortform. Där finns ytterligare bilder tagna under seminariet.

Att seminariet var mycket uppskattat har omvittnats vid flera tillfällen, både under och efter den 26/10. Det har resulterat i att målet om flera nya medlemmar som en bieffekt av seminariet kunnat uppnås.

Svensk militär rådgivare vid Förenta Nationerna i New York

Undertecknad har efter drygt 3,5 års tjänstgöring precis slutat som militär rådgivare vid Sveriges ständiga representation vid Förenta Nationerna i New York. Sveriges FN-representation bevakar våra intressen vid FN:s högkvarter i New York samt svarar för kontakterna med andra FN-representationer. Som en del av detta representerar man också Sverige vid den lokala EU-samordningen bland EU 27 i New York. M h t Sveriges nuvarande roll som ordförande i EU detta halvår, är den extra uppgiften mycket krävande och arbetsintensiv eftersom strävan är att så långt möjligt visa upp enade EU-ståndpunkter i de flesta frågor som hanteras vid FN.

Samtliga länder som är medlemmar i FN - f.n. 192 stycken; dvs. i praktiken alla självständiga stater - har en "ständig representation" lokaliserad till New York. FN korresponderar alltså inte direkt med resp. medlemsstat utan med landets representation i New York. Storlek och bemanning varierar beroende på landets resurser och ambitionsnivå i FN. Sveriges representation består av ca 25 personer vilket är ganska normalt vid en jämförelse med andra länder av motsvarande storlek. Med ett par undantag är personalen utsänd från Utrikesdepartementet. Representationen är under detta halvår kraftigt förstärkt m a a EU-ordförandeskapet.

Den militäre rådgivarens uppgift är att handlägga alla militära frågor som hanteras mellan FN och Sverige. Med Sverige förstås därvidlag främst Utrikesdepartementet (UD), Förvarsdepartementet (Fö), Förvarsmaktens högkvarter samt SWEDINT. Militärrådgivaren arbetar nära och tillsammans med de land- och områdesansvariga från UD utsända diplomaterna eftersom i princip alla frågor har en omedelbar säkerhetspolitisk dimension. Militärrådgivaren är utsänd och avlönad av Fö men måste naturligt-

vis vara yrkesofficer med lämplig nationell och internationell erfarenhet. Justitiedepartementet ansvarar för att bemanna en tjänst som polisrådgivare.

FN har som bekant av medlemsländerna tilldelats det yttersta ansvaret för internationell fred och säkerhet. Eftersom FN är den organisation som bär den ojämförligt största bördan av fredsbevarande insatser, är det av avgörande vikt att upprätthålla organisationens förmåga och trovärdighet. Regering och riksdag anser därför att Sverige bör fortsätta bidra till att stärka FN:s freds- och säkerhetsfrämjande insatser bl.a. genom att kontinuerligt bidra militärt och polisärt till såväl FN-ledda insatser som till andra insatser med FN-mandat.

FN:s fredsfrämjande verksamhet (*Peacekeeping Operations*) är mycket omfattande och har kontinuerligt ökat i såväl numerär som komplexitet. Ökningen har pågått i princip oavbrutet sedan kalla krigets slut eftersom många av de politiska lösningar som fanns i säkerhetsrådet – som vid FN beslutar om insatserna - då upphörde.

FN leder idag från skyskrapan på Manhattan i New York 15 globala fredsfrämjande insatser med ca 120 000 personer deployerade i fält, varav drygt 82 000 officerare och soldater, ca 11 000 poliser och resten civila medarbetare. Dessutom tillkommer ett dussintal s.k. politiska insatser. 118 länder bidrar f.n. med personal och förband av olika kategorier till insatserna och fler villiga länder tillkommer årligen. Budgeten har därför också formligen exploderat på senare år; kostnaderna – som betalas av medlemsstaterna baserat på resp. lands bruttonationalprodukt - uppgår idag till ca 8 miljarder USD per år. Med rätta kan därmed sägas att FN har blivit en global krisorganisation.

FN:s ledning av den fredsfrämjande

verksamheten är unik, komplex och – med så många involverade länder – naturligtvis helt politiserad. Den strategiska ledningen tar som bekant avspark i säkerhetsrådets resolutioner. Rådet delegerar genomförandet av insatsen till Generalsekretären som i sin tur utser sin representant på plats i fält. Denne civile tjänsteman (SRSG) har det odelade operativa ansvaret och omedelbart under honom finns chefen för den militära styrkan, polischefen, de politiska och administrativa cheferna, m fl. Någon regional ledningsnivå (motsv.) mellan FN:s högkvarter och SRSG finns inte. Trots denna till synes delegerade struktur måste mycket av den operativa ledningen ske i och från högkvarteret i New York. Det gäller dels all regelbunden analys av SRSG:s rapportering som skall redovisas vidare till säkerhetsrådet, dels de tusentals rotationer som kontinuerligt sker av enskilda och förband och som måste koordineras med berörda medlemsstaters representationer på Manhattan, samt den omfattande och minst sagt komplicerade FN-logistik som i många fall måste kunna nå några av de mest avlägsna delarna på vårt jordklot.

FN:s fredsfrämjande verksamhet är, trots (eller pga...?) alla involverade aktörer, en i allt väsentligt väl fungerande verksamhet som dagligen och stundligen når ut till miljontals människor i utsatta områden. Den kritiserar ibland för att vara byråkratisk, långsam och med bristfällig lokal och central ledning. Kritiken är enligt min uppfattning oftast orättvis och felriktad eftersom FN inte har egna officerare, poliser eller förband, utan är helt beroende av de resurser villiga medlemsstater ställer till förfogande i tid och rum. Trögheten ligger oftast hos de truppbidragande länderna beroende på (förståelig) långsam nationell beredning. Det är också medlemsstaterna som bemannar alla nivåer på den militära och polisiära sidan i FN:s ledningsstruktur.

De största truppbidragarna kan då naturligtvis med viss logik kräva en större andel av chefs- och stabsbefattningarna.

FN som organisation gör precis som medlemsstaterna beslutar om – det säger sig självt att det då blir relativt komplicerat med 192 intressenter vilka ofta har divergerande uppfattningar och intressen. Det är enklare inom EU och Nato.

Sverige har, trots vårt numera begränsade deltagande med förband, fortfarande ett mycket gott renommé som aktör i *United Nations Peacekeeping Operations*. Våra truppbidrag på senare år med en flygfältsenhet och specialstyrkor i DR Kongo, ett mekaniserat kompani i Liberia, det marina bidraget till UNIFIL i Libanon samt ett relativt stort antal civilpolis, stabsofficerare och militärobservatörer i FN:s insatser, ger oss politisk goodwill samt ökad insyn och inflytande. Vi får heller inte glömma de insatser som ett fåtal men mycket skickliga officerare har utfört i utsatta och ledande nyckelbefattningar.

FN inser att ett land som Sverige

numera inte kontinuerligt kan hålla bataljonsstyrkor utomlands i FN-tjänst. Man är väl medveten om våra åtaganden inom EU och Nato, och därvidlag är vi inte unika.

Hur bör då Sverige delta i FN:s insatser i framtiden kopplat till den kraftigt reducerade förmåga vi i praktiken har numera? Svaret är att Sverige i allt väsentligt kan styra deltagandet efter våra nationella behov - FN kommer att efterfråga det vi kan och vill ställa upp med. Vi kan i praktiken styra vårt deltagande i FN till såväl insats som tidpunkt och vi kan initiera det själva, vi behöver inte vänta på att FN frågar oss, vi kan ta initiativet. Behoven är stora, ökande och FN vet att Sverige levererar kvaliteten.

Möjligheterna ligger i att fortsatt ställa upp med:

Skickliga officerare till viktiga ledande befattningar – efterfrågan är konstant och hög och är inte alltid (men ibland) kopplad till att vi deltar med förband. Vi bör fortsätta att delta med bred geografisk spridning vilket ger oss inflytande och insyn och sänder signaler om att Sverige

bejaktar och stödjer FN som en global organisation för krishantering.

Kvalificerade enheter och förband med s.k. nischkompetens. FN efterfrågar ofta enheter för minhantering, amfibie- eller andra marina enheter, flygspaning, stridsflyg, specialförband, militärpolis, ingenjörsförband, underhållsförband, sjukvårdsförband och NBC-enheter.

Sverige behöver FN och FN behöver Sverige.

Staffan Olesen Överste

COE manualen – en del av FN:s logistik

Sverige har ett långt förflutet inom FN:s fredsbevarande insatser. Det är säkerligen många utav läsarna som tjänstgjort i någon svensk FN-styrka i Kongo, Mellersta östern, Bosnien eller FYROM (Former Yugoslavian Republic of Macedonia) eller varit militärobservatör någon annanstans i världen. Andelen förband inom FN och därmed svenska "peace-keepers" har sedan 90-talet minskat högst väsentligt. F.n. har Sverige inga förband i FN men däremot under NATO-befäl och EU-befäl. Detta medför att kunskapen inom Försvarsmakten, hur man organiserar och logistiskt stödjer en FN-mission, minskat i paritet med lägre frekvens av svenska insatsförband som leds av FN. Para-

doxalt nog har antalet soldater och polis som står under direkt FN-befäl aldrig varit så högt som nu – ca 130 000 personer.

Således är vi i klart minskat antal som har djupare kunskap om FN och FN-logistik. Anledningen till att jag fick frågan att skriva något om FN-logistik grundar sig på att jag dels har deltagit i några FN-missioner och också genomfört MOU-förhandling (Memorandum of Understanding) med FN-högvarteret i New York. Jag var således djupt engagerad då Sverige, Norge, Finland och Danmark, under svenskt "lead-nation"- ansvar förstärkte den Nordiska FN-bataljonen i FYROM 1998 (Missionen hade

benämningen UNPREDEP= United Nations Deployment Preventive Force). Det var första gången jag kom i kontakt med det av FN fastställda och sprillans nya dokumentet "COE-manualen". Själva förkortningen COE betyder "Contingent Owned Equipment" och dokumentet återkommer jag till om en liten stund. År 2000 var jag chef för FN:s observatörsstation i Damaskus och hade ett 50-tal observatörer från 18 länder plus civil FN personal. Avseende logistik så handlade det bl.a. om att göra budget för stationen grundat på FN:s principer. År 2003 skickade Sverige en flygbas-styrka på ca 100 personer till Kindu i det innersta av Kongo inom ramen för FN-

UN In Mission

missionen MONUC (Franska = Mission de l'Organisation des Nations Unis en République démocratique du Congo). Även då blev jag engagerad och fick åka till New York och FN-högkvarteret för att praktiskt leda MOU-förhandling med FN.

Sedan fyra år tillbaks är jag från tid till annan ställd till NORDCAPS (Nordic Co-ordinated Arrangement for Military Peace Support) förfogande för att med ett lärargång från övriga nordiska länder och FN-tjänstemän från New York genomföra s.k. COE-kurser. Varje år är det minst en kurs i Oslo och en på Balkan. Kurserna brukar ha officerare och civila tjänstemän från hela världen och målsättningen är att eleverna skall förstå hur en FN-mission byggs upp, inte minst ur ett logistikperspektiv, ge insikt och förståelse för hur man förbereder och genomför MOU-förhandling med FN-högkvarteret samt förmedla kunskap om hur FN:s återbetalningssystem fungerar. Det är således ganska uppenbart att jag måste hålla mig ajour med hur FN-systemet fungerar.

Med detta som bakgrund är det högtid att vi kastar oss in i en del av det ofantliga FN-systemet.

Hur den politiska processen går till när ett land blir engagerad i en FN-mission lämnar jag därhän. Det är värt att notera att den personella ramen som till slut FN fastställer för ett lands truppbidrag inte alltid stämmer med vad det nationella militära högkvarteret önskar sig. Svängrummet för en truppbidragarnation att överskrida den personalram som FN bestämt är litet. FN har som regel en överenskommelse, s.k. SOFA (Status of Forces Agreement), med ett eller flera länder/partner i konfliktområdet och i SOFA är FN:s personalstyrka noga förtecknad. Om ett truppbidragarland hävdar att man måste utöka sin numerär så sker det således på ett annat lands bekostnad och då kan man förstå att det finns ytterst liten marginal att spela med. Dessutom så blir det ett logistiskt problem för FN att tillföra underhåll för en extra styrka som man inte räknat med i planeringen.

En av de viktigaste sakerna att förbereda och genomföra är MOU-

förhandlingen med FN-högkvarteret. Officiellt så är det "the Government of Sweden" som man representerar vid en förhandling. För att bevaka Sveriges intressen i FN sammanhang så har vi, liksom de flesta andra länder som tillhör FN, en speciell FN delegation kallad "The permanent Mission of Sweden to the United Nations". Chef för FN-delegationen är FN-ambassadören. F.n. är det diplomaten Anders Lidén som för några år sedan efterträdde Pierre Schori. Det är FN-ambassadören som på uppdrag av regeringen skriver under ett FN-MOU.

I den svenska FN-delegationen finns en "Military Adviser" som formellt är "Head of Delegation" vid en MOU-förhandling. Just nu heter han öv Anders B Svensson som i somras tog över efter öv Staffan Olesén. Till skillnad från ett MOU i en NATO-mission så är ett FN-MOU helt annorlunda. Ett MOU mellan FN och ett truppbidragarland är ett rent administrativt, logistiskt och finansiellt avtal som utgår från ett strikt generiskt MOU som är godkänt av FN:s Generalförsamling. Några operativa

ställningstaganden förekommer inte. Det är inte ovanligt att en del höga chefer inom Försvarsmakten tror att det går att föra in speciella paragrafer i MOU och då gäller det att som förhandlingschef bestämt klargöra att så icke är fallet.

Innan man genomför MOU-förhandling så är det viktigt att någon eller några ur förhandlingsdelegationen också har genomfört rekognosering i missionsområdet och även träffat företrädare för FN:s missions-högkvarter. Några regelrätta förhandlingar genomförs inte med ett missions-högkvarter. Det är inte ovanligt att ett missions-högkvarter lovar mer vad gäller logistiskt stöd än vad FN kan ställa upp på. Det är således viktigt att förstå att det är FN i New York som har beslutanderätt. Det är ingen idé att under en MOU-förhandling framföra ”vi blev lovade av Force Commander att erhålla .....”

Slutsats: DET ÄR FN I NEW YORK SOM BESTÄMMER.. Rent krasst handlar en förhandling för det första om hur många soldater som är tänkt att ingå i truppbidraget och vilka kompetenser som krävs. För det andra vilken materiel som krävs och till vilket antal. För det tredje vilken grad av ”Self Sustainment” som skall innehållas. Self Sustainment, vad är det? Ber att få återkomma.

I MOU regleras alltså den exakta personalstyrkan. Den uppmärksamma läsaren noterade kanske att ett av målen med COE-kurserna också handlade om FN:s återbetalningssystem. Får ett truppbidragarland pengar från FN för att delta i en FN-mission? Ja, så är det och det är en av de viktigaste sakerna som regleras i MOU. Vad gäller personal så erhåller truppbidragarlandet 1 028 US \$ per soldat och månad. Dessutom kan man också få 303 \$ för 25% av styrkan om förbandet är ett specialistförband inbegripet logistikförband. Det är bara operativ personal som räknas så när folk är på ”leave” (ledighet) så skall de

räknas bort. Den som är personalchef på ett förband måste dagligen hålla koll på hur personalsituation är för FN är mycket noga med att uppgifterna är korrekta.

Avseende materiel som ett truppbidragarlands förband skall medföra till en mission är det också mycket noga reglerat i MOU grundat på vad som står i COE-manualen. Man talar här om Major Equipment (ME) och det finns tabeller sida upp och sida ner i manualen exemplifierat vad som är ME. Avseende ME så gäller antingen ”Wet Lease” eller ”Dry Lease”. Kort sagt innebär Wet Lease att truppbidragarlandet förutom själva objektet också står för allt underhåll inklusive reservdelar och reparationer. Drivmedel tillhandahåller dock FN. Dry Lease innebär att FN ansvarar för allt underhåll inkl reparationer. (FN kan i sin tur förhandla fram ett MOU med ett tredje land att svara för reparationer och övrigt underhåll).

För Sverige är det alltid Wet lease som gäller för hur skulle FN kunna ansvara för underhåll av exempelvis det högteknologiska systemet Stridsfordon 90 som vi hade i UNMIL 2004-2006. (UNMIL = United Nations Mission in Liberia).

Om Sverige i skrivande stund hade stridsfordon 90 i en FN-mission skulle vi erhålla minst 7 327 US \$ per vagn och månad. Dessutom tillkommer några faktorer som avstånd från Sverige, miljöfaktorer samt operativa förhållanden. Så i slutändan kan det bli ett par hundra \$ ytterligare. FN betalar också målning av materiel för att den skall bli FN-vit och efter avslutad mission återmålning till Försvarsmaktens färg. Det mesta vad gäller tyngre utrustning finns i COE-manualen och skulle det inte finnas så kan det bli ett ”special case”.

Detta bör undvikas för det kan bli en långdragen process och så länge den håller på så blir det ingen ersättning för objektet i fråga. Man bör istället försöka hitta något objekt i manualen som i viss mån kan jämföras med det som diskuteras.

Förutom ME regleras i MOU vilken grad av ”Self Sustainment” (SS) som truppbidragarlandet skall svara för. I COE-manualen står att läsa att SS är indelat i ett stort antal kategorier som exempelvis ”Catering, Communications, Office, Electrical, Laundry and Cleaning, Tentage Accomodation, Medical etc, etc. Varje kategori genererar en specifik

Ordning och reda vid FN:s Pre Deployment Visit

summa i ersättning per månad. I manualen står exempelvis att Tenta-ge ger 23,58 US \$ per månad. Denna summa skall sedan multipliceras med antalet soldater som ingår i truppbidraget. Så om en nation har tusen soldater, i tältkamp, så erhåller man $1\ 000 \times 23,58 = 23\ 580$ US \$ per månad för just denna kategori. Även här finns det några faktorer som gör att slutsumman blir lite högre. I nästan alla FN-missioner ansvarar FN för drivmedel, livsmedel och vatten. Avseende livsmedel kan man i det närmaste erhålla allt förutsatt att förbandet gör korrekta beställningar inom föreskriven tid. I beställningslistan som FN har finns även möjlighet att t.ex. få levande get.

Transport av trupp och materiel är också en fråga som avhandlas under en MOU-förhandling. Antingen står FN för hela transporten eller så kan truppbidragarlandet göra det och få ersättning från FN. Sverige har genom åren brukat bägge optionerna. Fördelen med att göra det i egen regi är att man har kontroll på hela processen. Det är inte ovanligt att en FN-organiserad transport innehåller överraskningar såsom för sent anländ båt till ilastningshamn eller att personaltransporten plötsligt aviseras att komma ett par dagar tidigare till överenskommen flygplats. Om ett land väljer att genomföra transport i egen regi så ersätter FN landet i fråga upp till den nivå som FN själva skulle få betala.

Betänk då att FN, efter USA:s Försvarsmakt, är den störste beställaren av transporter i hela världen så FN:s avtal med transportbranschen innebär alltid ett klart lägre pris. Det kan röra sig om upp till 30-40% lägre kostnad. FN ersätter inte merkostnader som kan uppstå då ett lastfartyg eller flygplan blir försenat så i slutändan så kan det i vissa fall bli nästan samma kostnad jämfört med att transportera i egen regi. Om man organiserar transporten själv så skall FN ha lika mycket underlag om lasten som om FN svarar för

transporten. FN gör nämligen en "Market survey" för att bestämma hur stor ersättningen skall bli. När ett land organiserar transport i egen regi så sker det enligt "LOA-procedure". LOA är förkortning för "Letter of Assist" och är ett lagligt bindande dokument som skrivs under av vår FN-ambassadör och någon hög tjänsteman i FN. En av de viktigaste parametrarna i en LOA är ersättningen uttryckt i den valuta som nationen bestämmer.

För att erhålla överenskommen ersättning skall alla kvitton och fakturor kunna redovisas. Även i andra sammanhang kan LOA-förfarande användas. Om man redan är etablerad i en mission och de operativa förutsättningarna ändras och om Force Commander skriftligen godkänner kan ett truppbidragarland få FN:s tillstånd att utöka materielstocken med ytterligare "Major Equipment". I ett sådant fall står även FN för transporten. Ett alternativ när det handlar om att utöka materielstocken är att omförhandla MOU.

Några veckor för en transport och efter MOU-förhandling genomför FN en "Pre Deployment Visit" varvid all ME och förutsättningarna för SS noga gås igenom. Man kontrollerar helt enkelt att truppbidragarlandet kan leva upp till vad som står i MOU. Det kan vara en handfull skara FN-tjänstemän som har väldigt goda allmänkunskaper om militär och civil materiel.

Någon kanske frågar sig hur stor FN:s återbetalning blir i förhållande till den totala kostnaden för ett truppbidrag. Utifrån ett svenskt perspektiv kan det handla om att FN återbetalar mellan 30-50% av vad det kostar de svenska skattebetalarna. Andelen beror på en rad faktorer som förbandstyp, tidsutdräkten på insatsen, typ av materiel mm. Under förutsättning att MOU är underskrivet, all övrig administration fungerar och FN har penningmedel så sker återbetalning från FN var tredje månad. Pengarna går till

statskassan och inte till Försvarsmakten.

Många som varit i FN-tjänst tycker kanske att FN-systemet är trögt och byråkratiskt. Min egen erfarenhet är att man måste sätta sig in i framförallt COE-manualen. Med den som grund får man god förståelse och insikt och kan bättre matcha FN-systemet och nå framgångar ute i ett missionsområde.

Ja, det här var en kortfattad beskrivning om hur en av de viktigaste grundvalarna inom FN fungerar, då man ställer förband till dess förfogande, nämligen COE-manualen kopplat till MOU och MOU-förhandling. Den som är mer intresserad är alltid välkommen att kontakta mig.

Olle Schylander
Swedish Armed Forces Logistics
JLC

Försvarsmaktens Perspektivstudier och FoT

Perspektivstudier

Perspektivstudiernas syfte är att ge underlag för Försvarsmaktens utveckling på längre sikt, dvs. bortom 10 år och så långt det är meningsfullt, kanske 20-25 år. Utifrån syftet är perspektivstudier nära släkt med den s.k. perspektivplaneringen som pågick sedan början av 1970-talet fram till 1992-93 när myndigheten Försvarsmakten bildades. Skillnaden är att gårdagens perspektivplanering var ett direkt underlag till regering och riksdag för att kunna göra budgetmässig avvägning mellan armén, marinen och flygvapnet som då var självständiga myndigheter. Statsmakternas intresse för en långsiktig försvarsplanering var lågt under en stor del av 1990-talet vilket delvis kan ses i ljuset av den omvälvande säkerhetspolitiska utvecklingen men intresset har återuppväckts. Den för närvarande aktuella perspektivstudien startade i år och kommer att pågå under en fyra-års period.

Årets verksamhet är inriktad på att genomföra en internationell jämförelse av likheter och skillnader mellan olika stater (aktörer) med syfte att kunna identifiera olika militärstrategiska trender. Vi som deltar i studien hamnar lätt i fällan att beskriva hur det ser ut i Sverige idag och inte hur det ser ut internationellt. Även om vi i en internationell jämförelse är ganska lika andra organisationer och nationer så finns det vissa skillnader. Exempelvis så inkluderar Nato fältarbeten inom ramen för Logistik, vilket inte Sverige gör.

HKV LEDS STRA leder perspektivstudien och de har pga. tillgänglig tid och resurser ansett det nödvändigt att välja ut några organisationer och stater. Dessa organisationer och stater har valts i syfte att försöka täcka en bred analys: EU, Nato, Norge, Finland, Danmark, Nederländerna, USA, Ryssland och därefter har Storbritannien, Frankri-

ke och Tyskland prioriterats.

Arbetet med att finna tendenser inom den internationella förmågeutvecklingen har genomförts med och av fackområdeskompetent personal tillhörande nio stycken analysområden; Mark, Sjö, Luft, Rymd, Logistik, Ledning/underrättelser, Informationsarenan, Koncept och Doktrin.

Inom analysområde logistik har vi hitintills kunnat identifiera sammanlagt ett tjugotal olika tendenser. Av dessa kan vi nämna några som kan anses vara något viktigare än de övriga tendenserna nämligen:

- Deployerbarhet och kollektiva RSOM lösningar och en ökad trend mot operationer av expeditionär natur
- Flera samtidiga operationer (större eller mindre) kräver behovsstyrd logistik med anpassat skydd och anpassad tillgänglighet
- Militära operationer integreras i ”kollektiv strategi” (Comprehensive Approach) och kräver tidig samplanering
- Flödesbaserade logistiklösningar, multinationell samordning och tredjepartslogistik
- Fokusering på omhändertagande av militär personal vilket kräver anpassade åtgärder inom Medund, prevention, omhändertagande och rehabilitering

FoT (Forskning och teknikutveckling)

För ganska många officerare är begreppet FoT relativt okänt, många tror vilket i sig är ganska naturligt, att det har något med stövlar att göra. Andra anser att det är en verksamhet som ligger långt bort ifrån deras dagliga verksamhet och samtidigt som de har något svårt att förstå dess syfte. Den verksamhet

som bedrivs inom forskning och teknikutvecklings området har mycket riktigt fokus på längre sikt (10-25 år). Dessutom är det med begränsade resurser naturligtvis omöjligt att vara heltäckande och det finns naturligtvis en risk att man satsar på ”fel” område. Det viktiga är dock att det i god tid kommer fram ny kunskap och ny teknik i syfte att skapa en effektivare logistik.

Försvarsmakten har idag 14 olika FoT-områden och ett av dessa är FoT-område Logistik. FoT-området uppdagsstyrs från HKV och uppdragen går till FMV, FOI, FHS samt utvalda Högskolor och Universitet. FoT-område Logistik etablerades 2002 och området omfattar i sin tur två delområden: Logistik samt Test & Evaluering (T&E). Med begreppet logistik menas i detta sammanhang hela den försvarslogistiska bredd som definieras i Grundsyn Logistik utom vad avser försvarsmedicin som utgör ett eget FoT-område.

FoT-område Logistik stödjer Försvarsmakten utveckling mot ett flexibelt insatsförsvar och det är en utveckling som kommer att ändra den strategiska inriktningen på försörjning av varor och tjänster. Exempelvis sker detta genom nya SCM-lösningar samt genom nya gränssnitt till leverantörer och industrin. I ökad grad kommer operativ verksamhet att läggas ut på civila leverantörer och alltfler funktioner/service upphandlas. Målet är ett bättre totalt resursutnyttjande. Detta medför ett behov av ny kunskap och här arbetar delområde Logistik med ett projekt som heter ”nya affärsmetoder”, projektet studerar olika affärsmodeller i syfte att möta de nya krav som uppstår i samband med nyttjande av exempelvis tredjepartslogistik.

Projektet ”framtida logistikledning” studerar de nya utmaningar som

Försvarsmakten kommer att ställas inför jämfört med traditionell logistikledning. Morgondagens logistikinsatser kommer att innebära nya metoder och ny teknik. Strävan ska vara att åstadkomma försörjningskedjor som är både effektiva och robusta. Logistikutveckling ska utgå från förmågan att verka såväl vid nationella som internationella insatser. Insatsledaren behöver därför ha aktuell logistikinformation och beslutsmodeller för att rätt beslut ska kunna fattas vid insats. Det sker genom en integrerad logistikledning, en utvecklad förmåga att prediktera och simulera kommande logistikbehov samt möjlighet att nyttja civila leverantörer.

För att öka materielens tillgänglighet behöver vi även teknikutveckling till stöd för logistikinsatser. En metod som idag används civilt för att öka tillgängligheten och minska kostnaderna är tillståndsbaserat underhåll, metoden har studerats tidigare och ett nytt projekt kommer att starta under 2010. Vidare studerar och provar delområde Logistik för närvarande en intressant teknisk lösning för underhåll med målsättning att tekniken även skall fungera för fjärrunderhåll. Den tekniska lösningen heter "mixed reality" och den går ut på att i teknikerns synfält blanda den verkliga världen med en virtuell värld.

Delområde Test & Evaluering bedriver utveckling inom verifiering, validering och evaluering (VV&E) av funktioner och förmågor i försvarssystem. Syftet med forskningsinsatsen inom T&E är att utveckla förmågan till VV&E i komplexa system, system-av-system samt sammansatta insatsstyrkor med både militära och civila aktörer i en internationell miljö.

De nya utmaningar som möter Försvarsmakten genererar vidare i ett ökat behov av att snabbt och flexibelt anpassa Försvarsmaktens förmågor genom att anskaffa och integrera produkter från "hyllan" ("Rapid Acquisition and

Fielding") samtidigt som det uppstår ett behov av att tillhandahålla en realistisk miljö för utprovning av komplexa nätverksbaserade system och insatsförband.

Detta var några få rader om två långsiktiga verksamheter med fokus

Årets trängträff gick av stapeln den 23-24 oktober i Linköping där Sveaträngarna med Tore Månsson i spetsen var värdar för mötet.

Mötet som samlat ett drygt 60-tal deltagare, varav 8 från FTK, inledes med ett besök på Garnisonsmuseet där vi fick en inspirerande föreläsning om det militära inslaget i Östergötland från 1500-talet och fram till vår tid. Kaffe intogs på anrika Livgrenadjärmässen. Därefter avslutades eftermiddagen med en rundvandring på T1 gamla ka-

på lite längre sikt, men som under stundom även kan ge direkta leveranser av så väl ny kunskap som ny teknik i syfte att stödja utveckling av insatsorganisationen.

Thomas Eneqvist
PROD LOG Vhl

TRÄNGTRÄFF 2009 i Linköping

sernområde. En traditionell mässaf-ton med middag och hög stämning på Malmenmässen avslutade den första dagen.

Andra dagen bestod av en mycket uppskattad kulturvandring i Linköpings stadskärna med Sigge Hallendorff som guide. Träffen avslutades med lunch på Wahlbecks restaurang intill T1 gamla område.

På FTK hemsida kan du se bilder från Trängträffen i Linköping.

Styrelsen 2009 - 2010

Ordförande
Bengt Andersson
LOGISTIKCHEF
107 85 Stockholm
08-788 8593

bengt.e.andersson@mil.se

Vice ordförande
Olle Broman
Sandelsgatan 11
115 34 Stockholm
0704-83 05 92

sven-olof.broman@mil.se

Sekreterare
Peter Wase
FHS
Box 27805
115 93 Stockholm
08-553 429 51
peter.wase@fhs.se

Skattmästare
Leif Engström
Gröndalsvägen 214
117 69 Stockholm
070-2636816

leif_engstrom@telia.com

Klubbmästare
Sven-Erik Hedgren
HKV INSS J4
107 85 Stockholm
08-788 7181

sven-erik.hedgren@mil.se

Redaktör
Thore Fries

Pionvägen 18
541 39 Skövde
070-561 7986
thore.fries@mil.se

Förenings-
brev **B**SVERIGE
PORTO BETALT
PORT PAYÉ

Vid obeställbarhet returneras till: Leif Engström, Gröndalsvägen 214, 117 69 STOCKHOLM

Besök www.ftk.nu

Start Om FTK Aktuellt Trängklubbsnytt Länkar Logga in Gästbok Kontakta oss

Välkommen till FTK

Försvarets Trängklubb har som ambition att bli en försvarsmaktsgemensam intresseförening för främst militär logistik.

Alla med intresse för logistik är välkomna som medlemmar. Syftet med klubben är att kunna fördjupa sig i logistiska frågor tillsammans med andra under trevliga och kamratliga former.

Försvarets Trängklubb vill skapa en samhörighetskänsla mellan anställda, före detta anställda - militära som civila - inom Försvarsmakten, med intresse för logistik.

Försvarets Trängklubb | Gröndalsvägen 214 | 117 69, Stockholm | info@ftk.nu

Stipendiater

Nu pågår arbetet med att inhämta underlag för nominering av 2009 års stipendiat (-er).

Stipendiet är en belöning och kan inte sökas. Förslag med motivering på lämplig eller lämpliga kandidater skall lämnas till FTK sekreterare Peter Wase senast 2009-12-08

Jullunch 15/12

FTK årliga Jullunch avnjuts den 15 december 2009 kl 1200-1400 på Militärsällskapet, Valhallavägen 104 3 tr.

Kostnaden är 300 kr/kuvert exklusive dryck.

Anmälan till Klubbmästaren: sven-erik.hedgren@mil.se med Rubrik "Anmälan FTK Jul-lunch" senast 2009-12-04 eller tfn 08-788 7181

Årsmöte 2010

Årsmötet genomförs som tidigare år på Kavallerimässen i Livgardets kaserne på Lidingövägen den 9 mars 2010 kl 1830.

Baren öppnar kl 1800. Efter årsmötet intas middag till subventionerat pris i mässens lokaler.

Anmälan till Klubbmästaren Sven-Erik Hedgren senast 2010-02-10

TRÄNGKLUBBSNYTT

En medlemstidning för Försvarets Trängklubb

Hemsida: www.ftk.nu E-post: info@ftk.nu PG 578 50-0

Ansvarig utgivare: Bengt Andersson o Redaktör: Leif Engström o Tryck: Idéprint Sverige AB